

ra l'ignora) es comprèn el tractament retardat de la -D-, que tant en *Glorianes* com en *Fluvià*, s'alterà en forma de consonant, i no es reduí -DI- a -I- com en els mots llatins entrats a la Tarraconense des del temps dels Scipions.

El nom autòcton, indigeta, del Fluvià l'ignorem; ofegat ràpidament per l'Empúries romano-grec. Possiblement alguna variant de *SAMBUCA*, que donà el de la *Muga*, com reconeix Tovar (*Ib. Landesk.* II, iii, p. 37.1), adherint-se al que vaig establir en *VRom.* II, 158 (i *RFHisp.* v, 3; *E.T.C.* I, 63; II, 36); però, com que Ptolemeu posa *Sambroca* al S. d'aquest: qui sap si l'aparent embolic de Ptolemeu s'explica com reminiscència d'aqueixa variant entre els dos rius bessons que desemboquen a Empúries —tan a prop l'un de l'altre— i *Sambroca* var. fon. de *SAMBUCA* fou, alhora, nom indigeta del Fluvià (que no és del Ter, com havia pensat algú ja està admès per tothom).

HOMONIMS. Se'n coneixen 3 o 4 però només un és succedani del nom del riu: (1) veïnat en te. de Montagut, vora el riu Fluvià (Torràs, *Pir. Cat.* II, 53). Els altres són antics, i almenys en part, podran tenir una gènesi diferent.

(2) *Fluvià*, antic castell i quadra, en els afores E. de Guissona (Seg.). Avui encara s'hi observa «l'obra de *Fluvià*» arruïnada (*Nomencl. C.E.C.*, s. v. *Guissona*). En un doc. de 1071, que lleigeix a l'Arx. de Solsona (1964) consta parlant de Guissona «la quadra de Vilamur: afr. E. in termino *Fluvia*», S. te. Bellvé. 1099 (Acte de Consagració de l'esgl. de Guissona): «terminus de *Gissona*, de *Vilamur*, *Fluvia*, *Belveder* --- dominio suo q. habet in *Fluvia* --- pecia una de terra q. est a *Fluvià*»; i altres 3 cites de la forma *Fluvia* (*MarcaH.*, 1210.12, 42, 1211.34, 1211.9, 26, 6f.).

Per les dues cites més antigues veiem que també era el nom d'un corrent d'aigua: 1024: *alveum Fluviani*, afr. E. de Guissona, citat entre *Guardia Grossa* [= *Guarda-si-venes?*] i *Taurani* [= *Torà*] (Villan., *Vi. Lit.* x, 298.2f.); 1035: «Taltauli de *Gessona* pergit per mediam ipsam serram usque ad ipsam climam curvam q. est in ipsa serra superiore super *alveum Fluviani*». Pogué ser, doncs, algun afl. superior del riu Bragós (o del Sió?). Tindríem, doncs, aquí, potser, una repetició del procés observat en el Fluvià empordanès < *FLUVIUS CLODIANUS?* En el cens de l'a. 1359, ja només trobem «*Fluvià*, de *Tapioles*» com dues quadres juntes (*CoDoACA* XII, 51). *ZRocafort* (*GGCLda.*, 409-410) dona una bona fotografia de l'obra de Fluvià (S. XVI) i altres cites documentades de 1383 i 1505.

(3) *Fluvià* o *La Torre de Fluvià*, poblat de 123 hab. agre. a Cubells (*GGC*, 279) uns 30 k. a l'ENE. del (2). Pron.: *tofe* de *flubià* a Montgai, Casac. 1920. 1281: «G. de *Fluviano* pledeja amb P. de Montagay» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 107). No puc decidir si es refereixen a (2) o a (3) un *vilare Fluviano* de 898 recollit de terra cat. per Dom Bouquet (*Recueil des Hist. de Gaule*, vol. VI), i un Berengari de *Fluviano* a. 1207 del *Cart. de Poblet*, p. 220).

Altres mencions antigues. 1260: desafiant Ramon

de Cardona: «fas-vos saber que us ret les treves qu'En G. de Castelaulí vos havie dades, per mi e per lo comte d'Urgel, datum lo primer dia de Cuaresma, a *Fluvià*» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 507); 1279, ordre de Pere el Gran al seu lloctinent a Lda. que aclareixi si *Bernat de Fluvià* havia expoliat els Templers llevant-los Torre de Serona, Os ---» (id., id. II, 108); 1290-99: «possehí la castlania --- Guillem de *Fluvià* en la Torre de *Fluvià*» (id., id., II, 99) i 1389: «Cubells --- loch de la Torre de *Fluvià*» (*CoDoACA* XII, 80).

L'etim. aquí seria: ¿derivat romà de *FULVIUS*, + *-ANUM*, com sospita Skok (§ 136), o de *FLAVIUS* (M-Lübke), alterats sota la influència de (1) i (2)? El cas és, però, que Skok no coneix cap representant de *FULVIUS* a França (n'hi ha de *FLAVIUS*, però aquest no ens explicaria la *u*); i essent aquest llogaret 2 k. al S. de Cubells, ja no pot ser lluny del curs del Sió, que ve d'Ossó per La Sentiu; i poc més al S. desemboca al Segre davant de Balaguer. Això semblaria donar fonament a la sospita formulada en el (2) que aquell *alveum Fluvianum* fos una branca de l'alt Sió; llavors també tenim dret a formular la conjectura, que *FLUVIUS CLODIANUS* (> *FL. FLUVIANUS*), fos un nom secundari que alguns romans digueren també del Sió i que quedà com denominació dels llocs (2) i (3). Mentre que, per al riu, acabà imposant-se el nom pre-romà: car recordem que aquest nom *Sió* sembla ser un pre-romà *CEIONE* curs d'aigua enfondit, derivat de *CEIA* 'avenc, sitja'.

(4) En fi, no tinc altra notícia que la que dona el *Nom. C.E.C.*, s. v. *Palautordera* d'un petit castell de *Fluvià* ben conservat i habitat, «recordança històrica». Succedani de (2) o (3)?, ¿o seria un altre cas de «deuteronomia» referit a l'immediat riu Tordera?

(5) *Fluvià*, cognom a Bna. a. 1520 (*DAG*); i *Fluviach* a Granollers, però aquest serà err. lect. per *Fluriach*, NL oc. immigrant, que *AlcM* retroba a Artés i a 2 p. de La Selva o Gironès.

La Foç, V. Fou

El FOCARILLO

Partida del terme d'Ascó (Ribera d'Ebre) (XIII, 63.19).

Forma mossàrab sens dubte provinent d'un diminutiu en -ICULU de *FOCARE* 'fogar' (cf. *DECat* IV, 64a23). D'una forma catalana corresponent, en plural: *Barrenc dels Foguerils*, partida del terme de Muro del Comtat (XXXIII, 144.7). J. F. C.

Focimanya, V. Fumanya Focinos, V. Fou Foella, Forat-sa ~, V. Fou Fqjar (Palma de Gandia), V. Favara (8)

FOGARS, FALGARS, FALGUERA i altres noms afins

(1) FOGARS de Tordera. Pron. loc.: *jugás*, a Hos-